

FACTSHEET AFWIJKENDE WIJZE VAN EXAMINERING Elektronische meldingen 2009 - 2013 Trends, analyses en wetenswaardigheden

Scholen hebben de verplichting om aan de inspectie van het Onderwijs te melden wanneer een leerling op afwijkende wijze deelneemt aan het examen.

Scholen kunnen sinds 2005 de afwijkende wijze van examineren elektronisch melden. Hoewel er gestreefd wordt naar elektronische levering van alle meldingen, ontvangt de inspectie ook nog schriftelijke meldingen, via brief. Het is ook mogelijk dat een directeur een afwijkende wijze van examineren zowel via een elektronisch formulier als via een brief aan de inspectie meldt.

Er zijn drie formulieren beschikbaar voor elektronische meldingen:

- Formulier handicap;
- Formulier anderstaligen;
- Formulier gespreid examen.

De feiten en cijfers in dit overzicht betreffen alleen de elektronische meldingen voor de examens in de jaren 2009 tot en met 2013 en dus niet de schriftelijke meldingen.

De meldingen hebben betrekking op een afwijkende wijze van examineren. Uit de gegevens kan dus niet worden bepaald hoeveel leerlingen met een bepaalde handicap dan wel hoeveel anderstaligen examen in het gehele voortgezet onderwijs hebben gedaan. Immers, niet alle leerlingen met een handicap of die anderstalig zijn maken gebruik van de mogelijkheid om op afwijkende wijze van examen te doen en mogelijk worden niet alle eindexamenkandidaten met een handicap geïdentificeerd.

In 2009 gebruikte bijna de helft van de vestigingen de elektronische mogelijkheden. In 2013 is dat opgelopen tot bijna twee derde van de vestigingen. Het valt niet te bepalen is of er daadwerkelijk meer leerlingen op afwijkende wijze examen doen en hoe groot die eventuele stijging is. Met bovenstaande kanttekeningen moeten de hierna volgende feiten en cijfers gelezen en gewaardeerd worden.

1 Trends

1.1 Aantal vestigingen en examenkandidaten

In de formulieren handicap en anderstaligen staat voor welk examenjaar de faciliteiten zijn verleend. Bij het formulier gespreid examen is dat niet het geval. De totaal aantallen meldingen handicap en anderstaligen zijn voor de analyses in deze paragraaf gerelateerd aan het aantal leerlingen in het laatste leerjaar van het voortgezet onderwijs, verder aangeduid met de term examenkandidaten.

Aantal vestigingen

Voor het beeld op het niveau van de vestiging zijn de meldingen van de formulieren handicap en anderstaligen getotaliseerd per vestiging en per examenjaar. Per vestiging en examenjaar zijn ook de examenkandidaten bij elkaar opgeteld. Voor een beperkt aantal vestigingen ontbreken de inschrijfgegevens. Deze vestigingen zijn in onderstaande tabel buiten beschouwing gelaten.

Tabel 1.a *Aantal vestigingen met examenkandidaten en aantal en percentage vestigingen waarvan elektronisch meldingen van afwijkende wijze van examineren zijn ontvangen per examenjaar*

	2009	2010	2011	2012	2013
aantal vestigingen met examenkandidaten	1078	1086	1106	1116	1126
aantal vestigingen met elektronische meldingen	503	607	659	683	710
percentage vestigingen met elektronische meldingen	47%	56%	60%	61%	63%

Bron: Inspectie van het Onderwijs, 2013; DUO, 2012

Aantal examenkandidaten

Voor de vergelijking op het niveau van de leerling (per examenjaar), zijn alle leerlingen met een melding handicap en anderstaligen gerelateerd aan examenkandidaten.

Tabel 1.b *Aantal examenkandidaten en aantal en percentage elektronische meldingen van afwijkende wijze van examineren per examenjaar*

	2009	2010	2011	2012	2013
aantal examenkandidaten	189658	188746	188154	188328	188717
aantal elektronische meldingen	10416	14912	18781	20547	22256
percentage elektronische meldingen t.o.v. aantal examenkandidaten	5%	8%	10%	11%	12%

Bron: Inspectie van het Onderwijs, 2013; DUO, 2012

Uit tabel 1.a blijkt dat steeds meer vestigingen de meldingen van afwijkende wijze van examinering doorgeven via de elektronische formulieren, namelijk 47 procent in 2009 en 63 procent in 2013. Gerelateerd aan het aantal examenkandidaten, is in 2013 voor 12 procent van hen een elektronische melding. Het valt echter niet te achterhalen of er daadwerkelijk meer leerlingen op afwijkende wijze examen doen en hoe groot die eventuele stijging is. In de jaren 2009 tot 2011 is sprake een stijging van ongeveer 4000 meldingen per jaar. Vanaf 2012 stijgt het aantal meldingen met 2000 per jaar.

De aantallen elektronische meldingen voor anderstaligen zijn klein en fluctueren licht in de periode 2009 tot en met 2013.

Ook de aantallen elektronische meldingen van gespreid examen zijn klein, maar stijgen wel gedurende de onderzochte jaren.

1.2 Aantal meldingen

De onderstaande drie tabellen tonen de elektronische meldingen van de drie formulieren van de afgelopen vijf jaren.

In tabel 1.c staan de elektronische meldingen van afwijkende wijze van examineren via het *formulier handicap*. De tabel laat zien voor hoeveel leerlingen een afwijkende wijze van examinering is gemeld, onderscheiden naar de aard van de handicap.

Tabel 1.c *Aantal en percentage elektronische meldingen afwijkende wijze van examineren per handicap en examenjaar*

Handicap	2009		2010		2011		2012		2013	
	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%
Dyslexie	8747	85%	12433	84%	15492	83%	16579	81%	17350	79%
psychisch gehandicapt	245	2%	476	3%	577	3%	714	4%	917	4%
motorisch gehandicapt	145	1%	147	1%	225	1%	309	2%	266	1%
blind/slechtziend	76	1%	109	1%	119	1%	119	1%	137	1%
doof/slechthorend	47	0%	58	0%	88	0%	109	1%	139	1%
Kleurenblind	21	0%	25	0%	24	0%	25	0%	18	0%
tijdelijk gehandicapt	83	1%	93	1%	138	1%	115	1%	103	0%
Overig	910	9%	1379	9%	1967	11%	2421	12%	3134	14%
Totaal	10274	100%	14720	100%	18630	100%	20391	100%	22064	100%

Bron: Inspectie van het Onderwijs, 2013

Tabel 1.d geeft het overzicht van het aantal elektronische meldingen van afwijkende wijze van examineren via het *formulier anderstaligen*.

Tabel 1.d *Aantal elektronische meldingen anderstaligen per examenjaar*

Aantal meldingen	2009	2010	2011	2012	2013
anderstaligen	142	192	151	156	192

Bron: Inspectie van het Onderwijs, 2013

In tabel 1.e zijn de elektronische meldingen van afwijkende wijze van examineren van het *formulier gespreid examen* vermeld. Dit elektronisch formulier biedt niet de mogelijkheid aan te geven in welk jaar de kandidaat het examen gaat afronden. De meldingen zijn daarom op basis van de datum van de melding onderverdeeld naar schooljaar.

Tabel 1.e *Aantal en percentage elektronische meldingen afwijkende wijze van examineren per categorie gespreid examen en schooljaar*

Aantal meldingen	2009	2010	2011	2012	2013
gespreid examen	148	224	294	352	395

Bron: Inspectie van het Onderwijs, 2013

2 Analyses per formulier

Hieronder worden per formulier de details van de elektronische meldingen van de examens 2009 tot en met 2013 weergegeven.

In diverse tabellen zijn de meldingen naar onderwijssoort weergegeven. Interpretatie van die tabellen is alleen zinvol in relatie met het aantal examenkandidaten per onderwijssoort. Onderstaande tabel laat de procentuele verdeling van het aantal examenkandidaten over de onderwijssoorten per examenjaar zien.

Tabel 2.a *Percentage examenkandidaten per onderwijssoort en examenjaar*

	2009	2010	2011	2012	2013
vmbo b	13%	13%	12%	11%	11%
vmbo k	15%	15%	14%	14%	14%
vmbo g	5%	5%	5%	5%	5%
vmbo t	22%	22%	22%	22%	23%
havo	25%	27%	27%	27%	27%
vwo	20%	19%	20%	20%	19%

Bron: Inspectie van het Onderwijs, 2013

2.1 Formulier gehandicapten

Onderwijssoort

In tabel 2.b zijn de elektronische meldingen van afwijkende wijze van examinering van het formulier handicap uitgesplitst naar onderwijssoort. Vmbo t en havo zijn elk goed voor ongeveer een kwart van de meldingen. De kleinste groep, 5 procent, betreft meldingen voor leerlingen in het vmbo-g.

De verhouding van de elektronische meldingen over de onderwijssoorten komt in grote lijnen overeen met die van het aantal examenkandidaten. Voor de onderwijssoorten van het vmbo zijn relatief gezien iets meer meldingen binnen gekomen in vergelijking met de verdeling van het aantal examenkandidaten. Bij het vwo is het grootste verschil tussen het percentage meldingen en het percentage examenkandidaten, namelijk 19 procent van het aantal examenkandidaten en 12 procent van de meldingen.

Tabel 2.b *Aantal en percentage elektronische meldingen afwijkende wijze van examineren handicap per onderwijssoort en examenjaar*

onderwijs soort	2009		2010		2011		2012		2013	
	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%
vmbo b	1711	17%	2239	15%	2734	15%	2935	14%	3005	14%
vmbo k	1713	17%	2479	17%	3071	16%	3297	16%	3605	16%
vmbo g	356	3%	678	5%	866	5%	1033	5%	1151	5%
vmbo t	2686	26%	3867	26%	4944	27%	5163	25%	5697	26%
Havo	2583	25%	3805	26%	4909	26%	5469	27%	5877	27%
Vwo	1225	12%	1652	11%	2106	11%	2494	12%	2729	12%
Totaal	10274	100%	14720	100%	18630	100%	20391	100%	22064	100%

Bron: Inspectie van het Onderwijs, 2013

Handicap

Tabel 2.c laat zien voor hoeveel leerlingen een afwijkende wijze van examinering is gemeld, onderscheiden naar de aard van de handicap.

De meeste elektronische meldingen van afwijkende wijze van examineren handicap hebben betrekking op examenkandidaten met dyslexie. Het aandeel van de leerlingen dyslexie lijkt iets af te nemen, van 85 procent in 2009 tot 79 procent in 2013. Het aandeel meldingen van leerlingen met een overige handicap, niet nader

gespecificeerde, handicap stijgt in de onderzochte periode van 9 procent naar 14 procent. De percentages meldingen voor de andere handicaps blijven over de jaren heen stabiel. Formulier handicap

Tabel 2.c *Aantal en percentage elektronische meldingen afwijkende wijze van examineren per handicap en examenjaar*

Handicap	2009		2010		2011		2012		2013	
	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%
Dyslexie	8747	85%	12433	84%	15492	83%	16579	81%	17350	79%
psychisch gehandicapt	245	2%	476	3%	577	3%	714	4%	917	4%
motorisch gehandicapt	145	1%	147	1%	225	1%	309	2%	266	1%
blind/slechtziend	76	1%	109	1%	119	1%	119	1%	137	1%
doof/slechthorend	47	0%	58	0%	88	0%	109	1%	139	1%
Kleurenblind	21	0%	25	0%	24	0%	25	0%	18	0%
tijdelijk gehandicapt	83	1%	93	1%	138	1%	115	1%	103	0%
Overig	910	9%	1379	9%	1967	11%	2421	12%	3134	14%
Totaal	10274	100%	14720	100%	18630	100%	20391	100%	22064	100%

Bron: Inspectie van het Onderwijs, 2013

Deskundigenverklaring

In tabel 2.d staat bij hoeveel meldingen zowel een deskundigheidsrapport als een medische verklaring **ontbreekt**, per handicap en examenjaar.

Voor dyslexie en psychisch gehandicapt is altijd een deskundigenverklaring nodig. Dat blijkt bijna altijd het geval te zijn. Bij dyslexie ontbreekt in de onderzochte periode bij een relatief beperkt aantal meldingen deze verklaring. In 2009 gaat het om 107 meldingen. Dit aantal loopt op tot 120 in 2011. In 2012 en 2013 ontbreekt bij 37 respectievelijk 64 meldingen een deskundigheidsrapport dan wel medische verklaring.

Voor de meldingen van leerlingen met een psychische handicap is in de onderzochte periode bij twee tot tien meldingen per jaar aangegeven dat er noch een deskundigheidsverklaring noch een medische verklaring aanwezig is.

Voor de andere handicaps is het logisch te veronderstellen dat het kan gaan om een 'objectief waarneembare handicap'. Toch ontbreekt zelden een deskundigheidsverklaring of een medische verklaring.

Tabel 2.d *Aantal en percentage elektronische meldingen afwijkende wijze van examineren waarbij een deskundigheidsrapport en een medische verklaring ontbreken per onderwijssoort en examenjaar*

Handicap	2009		2010		2011		2012		2013	
	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%
Dyslexie	107	0%	105	0%	120	1%	37	0%	64	0%
psychisch gehandicapt	3	0%	4	0%	10	2%	6	1%	2	0%
motorisch gehandicapt	14	3%	7	2%	22	10%	22	7%	16	6%
blind/slechtziend	0	0%	0	0%	1	1%	1	1%	1	1%
doof/slechthorend	0	0%	1	1%	2	2%	1	1%	1	1%
Kleurenblind	3	5%	2	3%	1	4%	1	4%	1	6%
tijdelijk gehandicapt	2	1%	2	1%	6	4%	2	2%	3	3%
Overig	48	2%	55	2%	101	5%	78	3%	87	3%
Totaal	177	1%	176	1%	263	1%	148	1%	175	1%

Bron: Inspectie van het Onderwijs, 2013

Afwijkende wijze van examineren

Er zijn diverse afwijkende wijzen van examineren mogelijk. In onderstaande tabel staan deze mogelijkheden per examenjaar.

Het verlengen van het examen komt het meest voor, namelijk bij bijna alle meldingen. Bij ongeveer een derde van de meldingen is sprake van auditieve ondersteuning. Tekstverwerking komt bij een kwart van de meldingen voor en vergroot schrift bij ongeveer tien procent.

Tabel 2.e *Aantal en percentage elektronische meldingen per afwijkende wijze van examineren en examenjaar*

afwijkende wijze van examineren	2009		2010		2011		2012		2013	
	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%
verlenging 30 minuten	9913	96%	14239	97%	18001	97%	19816	97%	21453	97%
verlenging anders	110	1%	126	1%	213	1%	193	1%	193	1%
auditieve ondersteuning	3038	30%	4159	28%	6817	37%	6431	32%	7497	34%
tekstverwerking	1705	17%	2737	19%	5064	27%	5028	25%	5509	25%
ver groot schrift	3758	37%	4991	34%	7199	39%	6387	31%	2322	11%
Rustpauze	163	2%	211	1%	303	2%	332	2%	305	1%
andere faciliteit	562	5%	603	4%	1137	6%	769	4%	723	3%

Bron: Inspectie van het Onderwijs, 2013

2.2 Formulier anderstaligen

Onderwijssoort

In tabel 2.f zijn de elektronische meldingen van afwijkende wijze van examinering van het formulier anderstaligen uitgesplitst naar onderwijssoort. Het totaal aantal meldingen is klein. De percentages in de tabel moeten dus met de nodige voorzichtigheid worden geïnterpreteerd, aangezien kleine wijzigingen in aantallen kunnen leiden tot grote verschuivingen in percentages.

De percentages per onderwijssoort fluctueren over de jaren. Het percentage meldingen voor vmbo b is, zeker gezien de verdeling van het aantal examenkandidaten over de onderwijssoorten (11 procent in 2013, zie tabel 2.a) het grootst.

Tabel 2.f *Aantal en percentage elektronische meldingen afwijkende wijze van examineren anderstaligen per onderwijssoort en examenjaar*

onderwijs soort	2009		2010		2011		2012		2013	
	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%
vmbo b	36	25%	33	17%	31	21%	35	22%	39	20%
vmbo k	32	23%	24	13%	24	16%	26	17%	28	15%
vmbo g	3	2%	9	5%	5	3%	8	5%	6	3%
vmbo t	22	15%	56	29%	35	23%	31	20%	50	26%
havo	32	23%	27	14%	37	25%	26	17%	37	19%
vwo	17	12%	43	22%	19	13%	30	19%	32	17%
totaal	142	100%	192	100%	151	100%	156	100%	192	100%

Bron: Inspectie van het Onderwijs, 2013

Verblijfsduur

Uit de gegevens van het elektronische formulier blijkt in welk jaar de betreffende kandidaat zich in Nederland heeft gevestigd. Het verschil tussen het jaar van vestiging en het examenjaar geeft een indicatie van het aantal jaren dat de leerling in Nederland woont. In tabel 2.g staat het aantal en het percentage meldingen uitgesplitst naar aantal jaren in Nederland en examenjaar. De meeste leerlingen waarvoor een afwijkende wijze van examineren is gemeld zijn 4 of 5 jaar geleden in Nederland komen wonen.

Tabel 2.g *Aantal en percentage elektronische meldingen afwijkende wijze van examineren anderstaligen per aantal jaren in Nederland en examenjaar*

Aantal jaren in Nederland	2009		2010		2011		2012		2013	
	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%
1 jaar	1	1%	1	1%	1	1%			2	1%
2 jaren	9	6%	10	5%	11	7%	7	4%	8	4%
3 jaren	20	14%	14	7%	18	12%	22	14%	29	15%
4 jaren	38	27%	63	33%	44	29%	42	27%	51	27%
5 jaren	31	22%	65	34%	36	24%	51	33%	66	34%
6 jaren	37	26%	30	16%	34	23%	30	19%	28	15%
7 jaren	6	4%	9	5%	7	5%	4	3%	8	4%
totaal	142	100%	192	100%	151	100%	156	100%	192	100%

Bron: Inspectie van het Onderwijs, 2013

Afwijkende wijze van examineren

Er zijn twee afwijkende wijzen van examineren mogelijk. Onderstaande tabel toont het aantal en het percentage elektronische meldingen per mogelijkheid en examenjaar.

Voor (bijna) alle kandidaten is de examentijd verlengd. Daarnaast mogen veel examenkandidaten gebruik maken van een woordenboek. In 2011 zijn de mogelijkheden gebruik van een computer of andere faciliteit, die niet in de wet staan, uit het elektronische formulier verwijderd.

Tabel 2.h *Aantal en percentage elektronische meldingen per afwijkende wijze van examineren per examenjaar*

afwijkende wijze van examineren	2009		2010		2011		2012		2013	
	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%
verlenging 30 minuten	142	100%	191	99%	151	100%	156	100%	191	99%
gebruik woordenboek	89	63%	97	51%	99	66%	137	88%	126	66%
gebruik computer	14	10%	15	8%	12	8%				
andere faciliteit	10	7%	14	7%	4	3%				

Bron: Inspectie van het Onderwijs, 2013

2.3 Formulier gespreid examen

Algemeen

De aantallen en percentages elektronische meldingen voor gespreid examen per onderwijssoort en examenjaar zijn opgenomen in tabel 3.4a. Ongeveer de helft van de leerlingen met melding van gespreid examen doen examen in havo. Een derde van de meldingen heeft betrekking op een vwo-examen. In de beroepsgerichte leerwegen van het vmbo komt gespreid examen het minst voor.

Tabel 2.i *Aantal en percentage elektronische meldingen gespreid examen per onderwijssoort en schooljaar*

onderwijssoort	2008/2009		2009/2010		2010/2011		2011/2012		2012/2013	
	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%
vmbo b	4	3%	11	5%	7	2%	7	2%	8	2%
vmbo k	3	2%	12	5%	12	4%	23	7%	11	3%
vmbo g	2	1%	4	2%	4	1%	5	1%	7	2%
vmbo t	21	14%	31	14%	38	13%	45	13%	57	14%
havo	63	43%	98	44%	128	44%	177	50%	184	47%
vwo	55	37%	68	30%	105	36%	95	27%	128	32%
totaal	148	100%	224	100%	294	100%	352	100%	395	100%

Bron: Inspectie van het Onderwijs, 2013

Op het formulier van gespreid examen wordt bij elke melding gevraagd of de inspectie is gehoord en/of de inspectie toestemming heeft gegeven. Onderstaande tabel toont bij hoeveel meldingen dat het geval is.

Tabel 2.j *Aantal en percentage elektronische meldingen gespreid examen waarbij inspectie is gehoord en/of toestemming heeft gegeven per reden gespreid examen en schooljaar*

Elektronische meldingen waarbij inspectie gehoord en/of toestemming heeft gegeven	2008/2009		2009/2010		2010/2011		2011/2012		2012/2013	
	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%
	116	78%	179	80%	230	78%	294	84%	335	85%

Bron: Inspectie van het Onderwijs, 2013